

Opsummering af forsøgsperiode

Netgate, januar-marts 2004

Jeg vil starte med at beskrive de områder jeg har arbejdet med på værkstedet og hvordan jeg har gjort samt efterfølgende beskrive de observationer jeg har gjort mig.

Mine elever har fast arbejdet med:

Forløbsplan
Portfolie
Diplom

Forløbsplan

Jeg har hele tiden arbejdet med forløbsplan systematisk, dvs. ud fra et skema, vi bruger på skolen og som varierer over tid. Det har jeg fortsat med, dog supplerer jeg med:

- at få eleven til at forberede sig til samtalen ved at vælge arbejder ud fra portfolien, så vi i højere grad snakker ud fra "sagen" i vejledningssamtalen frem for eleven som person.
- samt at eleven og jeg til forløbsplanssamtalerne bruger diplommet som et værktøj til at sætte nye faglige og personlige mål.

Problemfelter

- at blive bedre til at spørge ind – eller finde andre veje - overfor elever, der ikke automatisk bidrager til samtalen.
- Holde styr på systemerne (diplom og forløbsplansskema), dvs. ikke bare få snakket, men også udfyldt/eller eleven udfylder forløbsplansskemaet, som skal ligge i forhold til loven om produktionsskoler – og det uden at eleven og jeg føler vi drukner i systemer.

Jeg har koncentreret mig om samtalen og efterfølgende udfyldt forløbsplansskemaet – eller fået eleven til det - ud fra den snak vi har haft (emnerne stemmer overnes) og kort gennemgået med eleven.

Diplom (*kørekort, eller hvad det nu skal hedde?)

*) Når jeg kalder det diplom lige nu er det faktisk navnet på slutproduktet, fordi det tager udgangspunkt i det jeg gerne vil give eleven med ud fra Produktionsskolen som en form for dokumentation eleven kan tage med.

Når eleven starter på værkstedet, udfylder denne et diplom, dvs. vi ser på, hvad eleven kan lære på værkstedet – primært fagligt og hvilket udgangspunkt eleven har med sig.

Jeg udfylder det sammen med eleven og min erfaring indtil nu er følgende:

- Eleven og jeg får udgangspunkt for en god snak om hvad værkstedet arbejder med og hvad eleven har mulighed for at lære.
- Når først diplommet er introduceret, er det overskueligt at arbejde med for såvel elever som lærer, dvs. at det fungerer med at arbejde arbejdsdiscipliner sammen i grupper, for ikke at gøre skemaerne uoverskuelige.

- Midt i forløbet giver det et overblik for såvel elev som lærer over, hvad eleverne kan arbejde videre med og hvad de har lært indtil nu og på hvilket niveau. Det er med til at gøre det nemmere for eleverne at sætte ord på, hvad de gerne vil lære.
- Placering af krydser giver grundlag for en god snak om f.eks. , hvad det egentlig vil sige at være rutineret, eller om det ”at selv om man kan noget hjælper det ikke, hvis man ikke ’gør’ det i dagligdagen” – f.eks. rydder op.
Et eksempel: Mange af mine elever er ret hurtige - efter eget udsagn - rutinerede og kan *alt* i programmerne. Her kan man få gode snakke om hvad det egentlig er man kan; at kende værktøjerne i et computerprogram er ikke det samme som at være rutineret i de arbejdsopgaver der følger med inden for et FAG, f.eks. komplicerede frilægninger i et foto.

Problemfelter

- Afkrydsningen er ikke målbar, dvs. hvornår står krydset ”rigtigt”, og hvem bestemmer, hvor det skal stå? Det kan afhjælpes ved at notere kommentarer, men betyder faktisk heller ikke så meget for mig, fordi fokus ligger på samtalen mere end noget målbart.
- Værkstedslæreren skal kunne beskrive og tydeliggøre, hvad eleverne arbejder med på værkstedet – og der skal være et fagligt indhold i værkstedet.
- Det faglige mål er en ting, men hvad med de mere personlige? Adfærd, social omgang osv. Værkstedets normer skal være tydelige og der skal være mulighed for at eleven kan leve op til krav. Hvis eleven f.eks. skal vise samarbejde, skal der være mulighed for at samarbejde og det skal være tydelig hvilke handlinger, der opfattes som samarbejde.

Kan udbygges med:

- En supplerung med præsentationsportfolie; foto, tekst, lydfile osv. sat ind i diplommet, som dokumenterer elevens arbejde indenfor de forskellige discipliner i diplommet.

Portfolie

På værkstedet arbejder eleverne med en portfolie, der afspejler processen såvel som produktet.

Eleverne laver portfolien i et tekst/billedprogram (Vi bruger Adobe Illustrator, men det kunne nemt være Word eller PowerPoint).

Eleverne opfordres til at skrive til billeder eller skærmdumps. Nogle vælger korte stikord, andre skriver længere tekster. For mig er det vigtigste at eleverne får synliggjort hvad de har arbejdet med, mere end at de får skrevet lange tekster om det og gerne viser processen undervejs.

Eleverne laver ikke portfolie systematisk, men jeg vælger følgende løsninger:

- At eleverne laver portfolie, når de er færdige med en opgave til en kunde.
- At eleverne lejlighedsvis arbejder med portfolie, som dokumentation på øvelser – især hvis det hjælper eleven til en forståelse indenfor området.
- Eller at der ind i mellem sættes tid af til ”Nå, i dag skal I arbejde med portfolie, hvad har I lavet siden sidst!”.

Der er ofte behov for at begrunde, hvorfor det nu lige er at jeg vil have eleverne til at arbejde med portfolien:

- At de skal lære at dokumentere og beskrive (at de kommer ud for det andre steder, f.eks. teknisk skole og handelsskole).
- At de kan huske hvad de har lært – og at det er en måde at lære på.
- At de har noget at vise frem bagefter i forhold til at søge arbejde og praktikplads. (nogle enkelte elever vil gerne indenfor det grafiske, og disse elever opfordres kraftigt til at gøre meget ud af såvel proces og produktpræsentation i forhold senere praktikpladssøgning).
- At man bliver stolt over at se, alt det man har arbejdet med, i stedet for at glemme det.

Jeg finder det i øvrigt vigtigt at træne eleverne i at dokumentere og beskrive det de arbejder med – altså lære at sætte ord på, fordi det er grundlaget for at de kan lære at arbejde med refleksion.

Eleverne tager som regel deres portfolie med, når de holder og de der ikke gør, viser jeg "de glemte" frem med glæde og det er også sket at en elev er kommet senere på besøg og så lige kommer og siger "Bente., hvor er min portfolie, jeg skal lige vise...". Derfor tolker jeg, at selvom der er brok ind imellem undervejs over arbejdet med portfolien (men der er jo generelt meget brok, når der skal arbejdes!), så får portfolien større værdi for eleven – måske fordi de kan se resultatet og at den vokser.

Problemfelter

- At der skal være relevant arbejde i værkstedet, for når vi ikke har relevante kundejobs, bliver det sværere med portfolien. Den bliver "mindre nødvendig" og mere "for skolens skyld".
- At huske at tænke på, hvad den enkelte elev er i stand til. (se model af Hiim og Hippe). Refleksion bliver nemt forlangt på et for højt kognitivt niveau (bedømme, vurdere, vælge).

Kan udbygges med:

- Evt. faste spørgsmål, som eleven **skal** komme ind på ved opgaver/øvelser, f.eks.
  - Dato
  - Beskriv opgaven kort – hvad var det du skulle lave?
  - Hvilke programmer benyttede du?
  - Vis opgaven undervejs, evt. dit udgangspunkt (evt. en håndskrevet seddel fra køkkenet med en menu til en kunde).
  - Lærte du noget nyt? Beskriv hvad.

Faste rammer, men ikke et statisk system

De faste rammer er for mig forløbsplanen, portfolien og diplomet. Hertil kan så suppleres med forskellige andre måder – efter behov – til at få eleverne til at lære og reflektere på, f.eks.:

- Forskellige evalueringsformer
- Spørgerammer til eleverne
- At læreren øver sig i at stille reflekterende spørgsmål til arbejdsprocesser.
- Arbejdssedler (timesedler)

Ind i mellem kan det være muligt at få det til at hænge sammen med portfolien, andre gange ikke. Jeg tror det vigtigste er, at systemerne bliver rammer for gode samtaler og god værkstedskultur, mere end at det bliver et statisk, administrativt system.

Konklusion

Køge Handelsskole har været i gang med et lignende projekt som vores, og har arbejdet med selvevaluering og læring. Forsøget har resulteret i et hæfte (på nettet) "Mappen". Her arbejder Køge også med en helhed, der inddrager elevens uddannelsesplaner og vurdering af egen indsats i forhold til at sætte nye mål. Det er jo et godt eksempel på, hvad vores elever kan komme ud for, når de f.eks. går videre på teknisk skole eller Handelsskole. Ved at arbejde med at lære vores elever at arbejde med portfolio og tankerne omkring portfolio, er de bedre forberedt til at være med til at arbejde på den måde.

Jeg synes det er ok, at eleverne træner det at *beskrive* og *præsentere*, hvad de har arbejdet med (ifølge Hiim og Hippe) på reproducerende niveau eller *forklare* og *demonstrere* – forstå niveau. Vi skal huske at refleksion bliver nemt forlangt på et meget højt kognitivt niveau (bedømme, Fa vurdere, vælge). Dermed mener jeg ikke at eleverne ikke skal trænes i at kunne det, men vi skal virkelig huske, at de når vi forlanger det, bevæger vi os på et højt kognitivt niveau og ofte inden for et "fag" eleven er "lærling" i.

Jeg må også erkende, at det mange gange er svært for eleverne at sætte ord på processen på det grafiske værksted, fordi den faktisk er ret abstrakt og gennemgår flere faser, hvor der er flere mulige løsninger. Jeg vil lige beskrive to situationer som er realistiske for elever på en produktionsskole: X er på tekstil og skal beskrive en arbejdsopgave, hvor hun skal skifte mærke i 500 T-shirt og Y er på et grafisk værksted, hvor hun skal fremstille en webside for en kunde, som kræver at hun arbejder med forskellige grafiske programmer og laver layout. Der kan også være krævende opgaver på tekstil, dette eksempel er valgt for at anskueliggøre problematikken.

For mig er det at arbejde med portfolio på en produktionsskole en dynamisk proces, hvor hovedformålet er at få eleverne til at se på, hvad det egentlig har lært og dernæst at få dem til at sætte ord på det. Når det kan begynde at fortælle med egne ord, hvad de har lært, er de på vej til at kunne sætte ord på en ny livsfortælling.

Bente Asbjørn

Faglærer

Odder Produktionsskole

